

ویژگی های نسل انقلابی از دیدگاه رهبری

نرگس غرباوی¹

چکیده

نسل جوان، یکی از بنیادی‌ترین مؤلفه‌های پیشرفت و پایداری هر جامعه محسوب می‌شود و در منظومه‌ی فکری مقام معظم رهبری (مدّ ظلّه‌العالی)، نقش جوانان در تداوم و تعالی انقلاب اسلامی نقشی راهبردی و تمدن‌ساز است. این پژوهش با هدف تبیین ویژگی‌ها و شاخصه‌های نسل انقلابی از منظر رهبری و تبیین جایگاه جوانان در تحقق اهداف *بیانیه‌ی گام دوم انقلاب* انجام گرفته است. در این راستا، ابتدا به مهم‌ترین مؤلفه‌های شخصیتی نسل انقلابی نظیر ایمان، بصیرت، مسئولیت‌پذیری، روحیه جهادی، ولایت‌مداری، عدالت‌خواهی، خودسازی و علم‌محوری پرداخته شده و سپس شاخص‌های پنج‌گانه‌ی انقلابی‌گری و نقش کلیدی جوانان در تمدن‌سازی اسلامی بررسی گردیده است.

روش تحقیق این مقاله توصیفی است و داده‌ها به‌صورت کتابخانه‌ای و مبتنی بر منابع مکتوب و بیانات رسمی مقام معظم رهبری گردآوری شده‌اند. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که جوان انقلابی در نگاه رهبری، نه تنها نیروی محرک تحولات علمی، فرهنگی و سیاسی است، بلکه عامل اصلی تثبیت ارزش‌های انقلاب و ساخت آینده‌ی تمدنی جمهوری اسلامی نیز محسوب می‌شود.

کلیدواژه: ویژگی، نسل، انقلابی، دیدگاه، رهبری.

مقدمه

در دهه‌های اخیر، انقلاب اسلامی ایران نه تنها یک ساختار سیاسی جدید در کشور ایجاد کرده، بلکه بستری فراهم ساخته است برای ظهور گفتمانی نوین با تأکید بر دین‌محوری، عدالت‌طلبی، استقلال‌خواهی، عقلانیت دینی و معنویت در عرصه‌های گوناگون. حفظ و استمرار این انقلاب اما نیازمند نسلی مؤمن، متعهد و انقلابی است که بتواند در دوره‌ی جدید، مسئولیت تحقق تمدن نوین اسلامی را بر عهده گیرد. این نسل، همان جوانان امروزند که مقام معظم رهبری (مدّ ظلّه‌العالی) در بیانیه‌ی گام دوم انقلاب، آنان را به‌عنوان «امید آینده و پیش‌برندگان گام دوم» معرفی کرده‌اند. از

¹ طلبه سطح دو، مدرسه علمیه الزهرا(س) شوش.

این‌رو، بازنشاسی ویژگی‌ها و شاخصه‌های این نسل انقلابی از منظر رهبری، ضرورتی راهبردی برای تربیت اجتماعی و سیاسی در نظام جمهوری اسلامی به شمار می‌آید. پیشینه پژوهش در این زمینه به‌تدریج در حال گسترش است. برای نمونه، مقاله‌های مختلفی در این حوزه منتشر شده‌اند که هرکدام به جنبه‌ای خاص از ویژگی‌ها و نقش نسل جوان انقلابی پرداخته‌اند. در اینجا به بررسی سه مقاله برجسته در این زمینه پرداخته می‌شود:

۱. مقاله‌ی «تحلیل ویژگی‌های جوان انقلابی در بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی» (جعفری و سادات‌زاده، ۱۴۰۰)

این مقاله به‌صورت موضوعی به برخی از ویژگی‌های جوان انقلابی در دیدگاه مقام معظم رهبری پرداخته است. گرچه این مقاله به شناسایی بخش‌هایی از شخصیت جوان انقلابی پرداخته است، اما تحلیل آن در قالبی محدود و بدون دسته‌بندی ساختاری ارائه شده که ابعاد مختلف موضوع را به‌طور جامع پوشش نمی‌دهد.

۲. مقاله‌ی «تحلیل نقش راهبردی جوانان در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی» (فتاحی و کریمی، ۱۴۰۰)

این مقاله به‌ویژه بر جایگاه جوانان در ابعاد مدیریتی و مشارکتی تمرکز دارد. آنچه که در این تحقیق کمتر مورد توجه قرار گرفته، ابعاد علمی، فرهنگی و اخلاقی این نسل است. بنابراین، مقاله بیشتر بر ابعاد اجرایی و سیاسی جوانان تأکید دارد و به سایر جنبه‌های شخصیت جوان انقلابی پرداخته نمی‌شود.

۳. مقاله‌ی «نقش جوانان در تحقق آرمان‌های انقلاب اسلامی در گفتمان ولایت فقیه» (زارع و خانی، ۱۳۹۹)

این مقاله نقش جوانان را در تحقق آرمان‌های انقلاب اسلامی تبیین می‌کند، اما بیشتر بر بعد سیاسی و مشارکتی حضور جوانان تمرکز دارد و ابعاد فرهنگی، علمی و اخلاقی نسل جوان در گام دوم انقلاب را به‌طور کامل بررسی نمی‌کند. با توجه به پیشینه‌های پژوهشی موجود، بیشتر مطالعات در این زمینه بر ابعاد خاصی از ویژگی‌های نسل جوان انقلابی تمرکز داشته‌اند. این پژوهش‌ها عمدتاً به نقش سیاسی و مدیریتی جوانان پرداخته‌اند و کمتر به ابعاد علمی، فرهنگی و اخلاقی آن‌ها توجه کرده‌اند. همچنین، بسیاری از این پژوهش‌ها فاقد یک ساختار جامع و منسجم برای تحلیل ابعاد مختلف شخصیت جوان انقلابی هستند. این مقاله، برخلاف اغلب پژوهش‌های پیشین، تلاش دارد تا ویژگی‌های شخصیتی، فرهنگی، سیاسی، علمی و اخلاقی نسل جوان انقلابی را در قالب یک ساختار منسجم تحلیل کرده و شاخص‌های انقلابی‌گری از منظر مقام معظم رهبری را در کنار نقش جوانان در تحقق گام دوم انقلاب به‌طور جامع بررسی کند.

۱- ویژگی‌های محوری نسل انقلابی از منظر رهبری

از منظر مقام معظم رهبری (مدّ ظله‌العالی)، نسل انقلابی مجموعه‌ای از شاخصه‌ها و فضیلت‌های فردی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی را در خود دارد که او را برای ایفای نقش در مسیر تحقق تمدن

نوین اسلامی آماده می‌سازد. این ویژگی‌ها تنها در شعار و ظاهر خلاصه نمی‌شوند، بلکه در عمق شخصیت، نوع نگاه، سبک زندگی، و شیوه‌ی تعامل این نسل با جامعه و نظام اسلامی تبلور دارند. رهبری با نگاهی راهبردی، ایمان، معنویت، بصیرت، مسئولیت‌پذیری، عدالت‌خواهی، ولایت‌مداری، و تلاش علمی و فرهنگی را عناصر بنیادین این نسل می‌دانند؛ عناصری که اگر در جوان مسلمان نهادینه شود، او را به موتور محرک تحولات عمیق و پایدار بدل می‌سازد. در ادامه به تشریح این ویژگی‌ها به تفصیل پرداخته می‌شود، که نخستین و بنیادین آن «ایمان و معنویت‌گرایی» است.

۱-۱. ایمان و معنویت‌گرایی

ایمان و معنویت‌گرایی، سنگ‌بنای شخصیت نسل انقلابی در اندیشه‌ی مقام معظم رهبری (مدّ ظله‌العالی) است. رهبر انقلاب همواره تأکید کرده‌اند که بدون ایمان، هیچ حرکت حقیقی و ماندگاری در مسیر اسلام و انقلاب شکل نخواهد گرفت. به تعبیر ایشان: «ملتی که برای خدا قیام کند، از هیچ چیز نمی‌ترسد و آسیب نمی‌بیند» (بیانات در دیدار با مردم قم، ۱۹ دی ۱۳۸۸، پایگاه اطلاع‌رسانی KHAMENEI.IR). معنویت در گفتمان رهبری، صرفاً به عبادات فردی محدود نمی‌شود، بلکه معنویتی اجتماعی است که در دل آن تعهد، مسئولیت‌پذیری و همبستگی امت اسلامی جای دارد. ایشان می‌فرمایند: «معنویت اگر با بصیرت و حرکت همراه نباشد، گاهی انسان را به انزوا می‌کشانند. معنویت انقلابی، معنویتی است که انسان را به دل حوادث می‌برد» (بیانات در دیدار اعضای ستاد کنگره شهدای استان کرمان، ۱۹ بهمن ۱۳۹۶، کرمان، KHAMENEI.IR).

رهبر انقلاب در سخنان خود با جوانان بارها از آنان خواسته‌اند که «دل‌های پاک و نورانی خود را با دعا، مناجات، نماز با حضور قلب، و انس با قرآن تقویت کنند» (بیانات در دیدار با دانشجویان، ۲۸ اردیبهشت ۱۳۹۷، حسینیه امام خمینی (ره)، KHAMENEI.IR). ایشان معنویت را نه یک امر تجملی، بلکه ضرورتی برای مصون‌سازی نسل جوان از تهاجم فرهنگی و بحران‌های اخلاقی می‌دانند. در *بیانیه گام دوم انقلاب*، رهبر معظم انقلاب تأکید ویژه‌ای بر ایمان و معنویت در نسل جوان دارند و می‌فرمایند: «میدان دادن به جوانان مؤمن و انقلابی، کلید پیشرفت کشور است» (بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، ۱۳۹۷، منتشر شده توسط دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای، KHAMENEI.IR). این اشاره نشان‌دهنده نقش ایمان‌محور در همه‌ی عرصه‌های تمدن‌سازی است؛ از مدیریت تا تولید علم و فرهنگ.

مطالعات پژوهشی نیز بر این نکته صحت گذاشته‌اند. نصیری (۱۳۸۷) در مقاله‌ای با عنوان *نقش معنویت در پیروزی انقلاب اسلامی از دیدگاه امام خمینی (ره)*، تأکید می‌کند که ایمان و اتصال با خدا مهم‌ترین موتور پیشران در حرکت‌های انقلابی بوده است. این تحلیل دقیقاً با نگاه رهبر انقلاب همخوانی دارد که انقلاب را بر پایه معنویت و روح توحیدی مردم می‌داند (نصیری، ۱۳۸۷: مجله حصون، شماره ۱۶، ص. ۴۵-۶۰). یکی از مفاهیم کلیدی در بیانات رهبری، «تهذیب نفس» است. ایشان بارها تأکید کرده‌اند که «برای ساختن کشور، پیش از هر چیز باید خود را ساخت» (بیانات در دیدار با نخبگان جوان، ۲۹ آبان ۱۳۹۲، تهران، KHAMENEI.IR). از این دیدگاه، جوان انقلابی باید با خودسازی اخلاقی، محیط اطراف خود را متحول کند. در نهایت، ایمان و معنویت از نظر رهبری نه تنها ابزار دفاعی، بلکه عامل پیشرفت و الهام‌بخش خلاقیت و نوآوری در عرصه‌های

مختلف است. رهبری جوان مؤمن را کسی می‌داند که «در مسیر زندگی شخصی و اجتماعی، نور خدا را چراغ راه خود قرار دهد» (بیانات در دیدار با دانشجویان، ۱ مرداد ۱۳۹۳، حسینیه امام خمینی (ره)، KHAMENEI.IR). بنابراین، نسل انقلابی با تکیه بر ایمان، می‌تواند هم در برابر دشمن بایستد و هم مسیر رشد و تمدن‌سازی را ببیماید.

۱-۲. بصیرت و آگاهی اجتماعی - سیاسی

بصیرت، از دیدگاه رهبر معظم انقلاب اسلامی (مدّ ظلّه‌العالی)، اصلی‌ترین ویژگی‌ای است که نسل انقلابی برای پیمودن مسیر صحیح نیازمند آن است. ایشان بصیرت را «چراغ هدایت در میان گرد و غبار فتنه‌ها» معرفی می‌کنند و تأکید دارند که «ملت بی‌بصیرت، در بزنگاه‌ها ضربه می‌خورد» ([بیانات در ۹ دی ۱۳۸۹] (<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=11555>)). بصیرت نه به معنای دانستن همه چیز، بلکه به معنای درک درست و تشخیص صحیح در لحظات حساس است. مقام معظم رهبری بارها هشدار داده‌اند که اگر نسل جوان از تاریخ، هویت و جایگاه خود غافل شود، زمینه‌ی تحریف مسیر انقلاب فراهم خواهد شد. ایشان می‌فرمایند: «مطالعه تاریخ صد ساله اخیر ایران را جدی بگیرید، این تاریخ بسیار عبرت‌آموز است» ([بیانات در ۲۵ مهر ۱۳۹۷] (<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=40824>)). از این منظر، آگاهی تاریخی، بخش جدایی‌ناپذیر بصیرت اجتماعی است. ایشان می‌گویند: «اگر ندانیم که چگونه بوده‌ایم، نمی‌فهمیم که امروز کجا هستیم و فردا باید چگونه باشیم» (همان). در حوزه سیاسی، رهبری تأکید دارند که شناخت دقیق جبهه دشمن، یکی از اصلی‌ترین ارکان بصیرت است. به تعبیر ایشان: «ساده‌لوحی در سیاست، خسارت‌بار است... نباید فریب لبخند دشمن را خورد» ([بیانات در ۱۳ آبان ۱۳۹۴] (<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=31391>)). این سخن نشان می‌دهد که شناخت دشمن نه صرفاً شعاری، بلکه تحلیلی و واقع‌بینانه باید باشد. علاوه بر دشمن‌شناسی، بصیرت شامل تحلیل اوضاع داخلی نیز هست. رهبر انقلاب در جمع دانشجویان تصریح می‌کنند که جوان مؤمن و انقلابی باید اهل تحلیل باشد و نه مقلد فضای مجازی: «جوان انقلابی باید مطالبه‌گر باشد، نه تابع فضای غالب... تحلیل‌گر باشد، نه مصرف‌کننده بی‌تأمل» ([بیانات در ۱ خرداد ۱۳۹۸] (<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=42668>)). بصیرت واقعی یعنی پیوند عقلانیت، تعهد، و عدالت‌خواهی. در سطح علمی، پژوهش‌های متعددی بصیرت را در چارچوب گفتمان انقلاب اسلامی بررسی کرده‌اند. حسینی (۱۳۹۹) در مقاله‌ای با عنوان «تحلیل شاخصه‌های تمدن‌ساز نسل جوان انقلاب اسلامی*»، بصیرت را عامل هم‌افزایی میان ایمان و عقلانیت معرفی می‌کند و آن را مؤلفه‌ای تمدنی می‌داند (حسینی، ۱۳۹۹: ص ۷۴). محمدی (۱۳۹۷) نیز در مقاله‌ای پژوهشی، با تحلیل بیانات رهبری، نتیجه می‌گیرد که بصیرت از عوامل مهم پیشگیری از انحراف در حرکت‌های انقلابی است (محمدی، ۱۳۹۷: ص ۴۲). در بیانیه گام دوم انقلاب نیز، مفهوم بصیرت گرچه به‌صراحت ذکر نشده، اما به‌صورت بنیادین در توصیه‌های هفت‌گانه نهفته است. رهبری در این بیانیه خطاب به جوانان می‌نویسند: «شناخت گذشته، تحلیل درست حال، و چشم‌انداز آینده، سه رکن حضور فعال شما در ساختن تمدن نوین اسلامی است» ([بیانیه گام دوم، ۱۳۹۷] (<https://farsi.khamenei.ir/news-content?id=41603>)). در نهایت، یکی از

مهم‌ترین جلوه‌های بصیرت، مقابله با جنگ نرم دشمن است. رهبر انقلاب در سخنرانی‌شان در جمع دانشجویان می‌فرمایند: «دشمن می‌خواهد محاسبات ذهنی شما را تغییر دهد؛ جنگ نرم یعنی نفوذ در اندیشه‌ها و ارزش‌ها» ([بیانات در ۵ خرداد ۱۳۹۱] [https://farsi.khamenei.ir/speech-\(content?id=20076](https://farsi.khamenei.ir/speech-(content?id=20076)). در چنین شرایطی، جوان بصیر نه تنها از خود محافظت می‌کند بلکه منبع روشنگری برای دیگران نیز می‌شود. پس بصیرت، ویژگی‌ای است که جوان انقلابی را از صرفاً یک پیرو، به یک راهبر اجتماعی تبدیل می‌کند؛ کسی که توان تحلیل دارد، آرمان‌ها را با واقعیت پیوند می‌زند و فعالانه در پیشبرد انقلاب اسلامی نقش‌آفرینی می‌کند.

۱-۳. مسئولیت‌پذیری و حضور میدانی

مسئولیت‌پذیری و حضور میدانی از اساسی‌ترین ویژگی‌های نسل انقلابی در اندیشه‌ی رهبر معظم انقلاب اسلامی (مدّ ظله‌العالی) به‌شمار می‌رود. ایشان بارها تأکید کرده‌اند که استمرار انقلاب اسلامی نیازمند افرادی است که نه تنها باورمند به آرمان‌ها هستند، بلکه در میدان عمل نیز تعهد خود را نشان می‌دهند. به تعبیر ایشان: «جوان مؤمن و انقلابی کسی است که کار را به دوش می‌گیرد، نه این‌که منتظر بماند دیگران اقدام کنند.» (بیانات مقام معظم رهبری، ۲۸/۰۲/۱۳۹۷، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای،

<https://farsi.khamenei.ir/> این مسئولیت‌پذیری هم در ساحت فردی معنا می‌یابد و هم در عرصه‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی. در *بیانیه گام دوم انقلاب* نیز، رهبر انقلاب به‌روشنی خواستار آن شده‌اند که نسل جوان، خودسازی را مقدمه‌ی مسئولیت‌پذیری قرار دهد و مدیریت آینده‌ی کشور را برعهده گیرد: «امروز انقلاب اسلامی به یک بلوغ و تکامل ویژه‌ای رسیده است و جوانان مؤمن باید خود را آماده کنند که در میدان‌های بزرگ، نقشی جدی ایفا کنند.» (بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، ۱۳۹۷، دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای) در این نگاه، جوانان باید با روحیه‌ای جهادی، نقش‌آفرینی فعال در حل مشکلات جامعه داشته باشند. در کنار این مسئولیت‌پذیری، «حضور میدانی» نیز به‌عنوان مکمل آن شناخته می‌شود؛ چراکه تعهد بدون حضور، کارایی نخواهد داشت. مقام معظم رهبری با ستایش از گروه‌های جهادی، اردوهای محرومیت‌زدایی و فعالیت‌های میدانی جوانان، آنان را رویش‌های انقلاب اسلامی می‌نامند و می‌فرمایند: «جوانانی که در میدان عمل به مردم خدمت می‌کنند، از جنس همان جوانانی هستند که در دوران انقلاب و دفاع مقدس افتخار آفریدند.» (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۲/۰۴/۱۳۹۶، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای)

تحقیقات علمی نیز مؤید این دیدگاه است. خلیلی و همکاران در پژوهشی با عنوان *مسئولیت‌پذیری در تراز انقلاب اسلامی*، با استناد به بیانات رهبری، تصریح می‌کنند که نسل تمدن‌ساز، نسلی است که روحیه‌ی تعهد و پاسخگویی اجتماعی را با حضور میدانی در عرصه‌های مورد نیاز جامعه ترکیب می‌کند: «نسل امروز باید از درون خود مسئولیت‌پذیری و حضور میدانی را به‌صورت هم‌زمان پرورش دهد. (خلیلی و همکاران، ۱۴۰۱، *مسئولیت‌پذیری در تراز انقلاب اسلامی*، فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک، شماره ۸۷، ص ۲۳) در بیانات دیگری، رهبر انقلاب به‌صراحت از

در نظر بگیرد و به سمت آن حرکت کند؛ ولو اینکه رسیدن به آن هدف‌ها در کوتاهمدت ممکن نباشد» (خامنه‌ای، 1392، دیدار با دانشجویان). این شاخص، در برابر «عمل‌زدگی» یا «محافظه‌کاری» قرار دارد و از فرد انقلابی انتظار می‌رود که ضمن شناخت واقعیت‌ها، از آرمان‌های خود کوتاه نیاید (مطهری‌نژاد، 1400: ص 88).

۳. استقلال

استقلال، به معنای رهایی از سلطه‌ی سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و فکری بیگانگان است. از نظر رهبر انقلاب، «انقلابی کسی است که استقلال کشور را پاس بدارد و در برابر وابستگی‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و فکری مقاومت کند» (خامنه‌ای، 1394، دیدار با معلمان). ایشان بارها تأکید کرده‌اند که «وابستگی، دشمن عزت ملی است و ملت وابسته نمی‌تواند آزاد و پیشرو باشد» (خامنه‌ای، 1393، دیدار با دانشجویان). استقلال‌طلبی یکی از اصول کلیدی امام خمینی (ره) نیز بود و در وصیت‌نامه‌ی سیاسی-الهی ایشان به‌صورت صریح مورد تأکید قرار گرفته است (خمینی، 1368: بند 7).

۴. دشمن‌شناسی

دشمن‌شناسی یعنی شناخت اهداف، روش‌ها و راهبردهای دشمن در مقابله با انقلاب اسلامی. رهبری می‌فرماید: «یکی از ویژگی‌های انقلابی بودن، دشمن‌شناسی و مرزبندی روشن با دشمن است» (خامنه‌ای، 1395، دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری). در نگاه ایشان، سادملوحی در مقابل دشمن، خطرناک و آسیب‌زا است: «غفلت از دشمن موجب نفوذ و استحاله‌ی انقلاب خواهد شد» (خامنه‌ای، 1394، دیدار با اعضای سپاه). ایشان در تحلیل دقیق از جبهه دشمنان انقلاب، به سه محور رسانه‌ای، اقتصادی و فرهنگی دشمن اشاره کرده‌اند که در چارچوب جنگ نرم طراحی شده است (جوادی، 1398: ص 72).

۵. تقوا

تقوا، روح همه شاخص‌های پیشین است. بدون تقوا، حتی اصول‌گرایی و آرمان‌گرایی می‌تواند به انحراف کشیده شود. رهبر انقلاب در این باره می‌فرماید: «تقوا آن عنصری است که انسان را از لغزش‌های خطرناک در مسیر انقلابی‌گری مصون می‌دارد» (خامنه‌ای، 1391، خطبه‌های نماز جمعه تهران). تقوا در این معنا، صرفاً به عبادات فردی محدود نمی‌شود، بلکه به‌معنای حضور خداوند در تمام تصمیمات، عملکردها و نیت‌های فرد و جامعه است (سلیمی‌نمین، 1397: ص 108). فرد انقلابی متقی، نه دچار افراط و تفریط می‌شود، نه تابع هواهای نفسانی، و نه تحت تأثیر حبّ و بغض‌های شخصی عمل می‌کند.

بر اساس بیانات رهبر معظم انقلاب، شاخص‌های انقلابی‌گری یک منظومه‌ی به‌هم‌پیوسته است که از تعهد به اصول شروع می‌شود و با آرمان‌خواهی، استقلال‌طلبی، دشمن‌شناسی و تقوای فردی و اجتماعی ادامه می‌یابد. تحقق این شاخص‌ها، مقدمه‌ای است برای ایجاد جامعه‌ای متعالی، عدالت‌محور، و زمینه‌ساز تمدن نوین اسلامی. از این‌رو، جوان انقلابی باید خود را با این شاخص‌ها محک بزند و در صحنه‌های مختلف اجتماعی، فرهنگی و سیاسی با معیارهای فوق نقش‌آفرینی کند.

۳. نقش جوانان در گام دوم انقلاب

رهبر معظم انقلاب اسلامی، جوانان را اصلی‌ترین سرمایه‌گذاران گام دوم انقلاب معرفی کرده و فرموده‌اند: «جوانان عزیز، شما پرچمداران این تحول هستید» (بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی،

۱۳۹۷، [https://farsi.khamenei.ir/message-](https://farsi.khamenei.ir/message-content?id=41673)

[content?id=41673](https://farsi.khamenei.ir/message-content?id=41673))([https://farsi.khamenei.ir/message-](https://farsi.khamenei.ir/message-content?id=41673)

[content?id=41673](https://farsi.khamenei.ir/message-content?id=41673)). از دیدگاه رهبری، جوان مومن و انقلابی می‌تواند گره‌های کشور را باز کند: «من به جوانان اعتماد دارم؛ جوانی که مؤمن، انقلابی و اهل عمل است، می‌تواند همه‌ی گره‌ها را باز کند» (بیانات در دیدار با دانش‌آموزان و دانشجویان، ۱ خرداد ۱۳۹۸،

[https://farsi.khamenei.ir/speech-](https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=42842)

[content?id=42842](https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=42842))([https://farsi.khamenei.ir/speech-](https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=42842)

[content?id=42842](https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=42842)). در حوزه‌ی علم، ایشان فرمودند: «حرکت علمی کشور نباید کند یا متوقف شود؛ جوانان باید پرچمدار نهضت علمی باشند» (بیانات در دیدار با نخبگان علمی کشور، ۸ آبان

۱۳۹۷، [https://farsi.khamenei.ir/speech-](https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=40819)

[content?id=40819](https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=40819))([https://farsi.khamenei.ir/speech-](https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=40819)

[content?id=40819](https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=40819)). در مورد معنویت، می‌فرمایند: «اگر جوانان اهل نماز، دعا و انس با قرآن باشند، از لغزش‌ها مصون خواهند بود» (بیانات در دیدار با دانشجویان دانشگاه علم و صنعت، ۳

مرداد ۱۳۹۱، [https://farsi.khamenei.ir/speech-](https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=20262)

[content?id=20262](https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=20262))([https://farsi.khamenei.ir/speech-](https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=20262)

[content?id=20262](https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=20262)). در زمینه عدالت‌خواهی، تصریح می‌کنند: «عدالت‌طلبی باید همراه با صداقت، انصاف و تحلیل باشد» (بیانات در دیدار با دانشجویان، ۳ خرداد ۱۳۹۶،

[https://farsi.khamenei.ir/speech-](https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=36933)

[content?id=36933](https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=36933))([https://farsi.khamenei.ir/speech-](https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=36933)

[content?id=36933](https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=36933)). در سیاست نیز توصیه دارند: «سیاست برای جوان مؤمن، میدان و وظیفه و عقلانیت است، نه میدان غوغا» (بیانات در دیدار با دانشجویان، ۱ مرداد ۱۳۹۳،

[https://farsi.khamenei.ir/speech-](https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=27388)

[content?id=27388](https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=27388))(<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=27388>).

نتیجه‌گیری

انقلاب اسلامی ایران از آغاز تاکنون، یک حرکت مبتنی بر ارزش‌های الهی، عدالت‌محوری، استقلال‌خواهی و معنویت‌گرایی بوده است؛ حرکتی که تداوم و پیشرفت آن وابسته به نسل‌هایی است که این اصول را نه تنها باور دارند بلکه در میدان عمل نیز برای تحقق آن‌ها می‌کوشند. در این میان، نسل جوان همواره نقش کلیدی داشته است؛ نقشی که در بیانیه‌ی گام دوم انقلاب، نه فقط به عنوان نیروی پشتیبان، بلکه به عنوان «پیش‌ران» حرکت تمدنی معرفی شده است. این مقاله با تکیه بر

بیانات مقام معظم رهبری (مد ظله العالی)، به تبیین ویژگی‌ها، مؤلفه‌ها و نقش‌آفرینی جوان انقلابی پرداخته و نشان داده است که چگونه شاخص‌هایی مانند ایمان، بصیرت، مسئولیت‌پذیری، جهاد، ولایت‌مداری، تقوا، عدالت‌خواهی، خودسازی، علم‌محوری، فرهنگ‌سازی و مطالبه‌گری می‌توانند نسل جدید را به نسل تمدن‌ساز تبدیل کنند. علاوه بر این، بررسی پنج شاخص اصلی انقلابی‌گری از منظر رهبری - شامل پایبندی به اصول، آرمان‌خواهی، استقلال، دشمن‌شناسی و تقوا - نشان می‌دهد که هویت انقلابی، امری پویا، چندبعدی و مسئولانه است که جوانان باید آن را در خود نهادینه کنند. یافته‌های مقاله به روشنی نشان داد که در نگاه رهبر انقلاب، انقلابی‌گری تنها به معنای شور انقلابی نیست، بلکه یک منش فکری، رفتاری، ایمانی و مدیریتی است که در تمامی عرصه‌های زندگی اجتماعی معنا می‌یابد. جوانانی که واجد این ویژگی‌ها باشند، نه تنها در حفظ دستاوردهای گذشته نقش دارند، بلکه عامل اساسی در تحقق آینده‌ی انقلاب و تمدن نوین اسلامی خواهند بود. چنین نسلی، سرمایه‌ی انسانی گران‌قیمتی است که می‌تواند با پشتوانه‌ی علمی، معنوی، اخلاقی و فرهنگی، جامعه را به سمت تحقق عدالت، پیشرفت و عزت هدایت کند. در برابر تهدیدهای نرم و سخت، تنها نسلی می‌تواند مقاومت و بازسازی ایجاد کند که از درون، مستحکم و آرمان‌گرا باشد. در نهایت، مقاله حاضر نشان داد که برای رسیدن به تمدن نوین اسلامی، باید نهادهای تربیتی، فرهنگی و علمی کشور، برنامه‌ریزی‌های عمیق، هدفمند و مستمر برای شکل‌دهی نسل انقلابی داشته باشند. تبیین دقیق و کاربردی ویژگی‌های نسل انقلابی از منظر رهبری، نه تنها ابزاری برای تربیت فردی و اجتماعی جوانان است، بلکه می‌تواند مبنایی برای سیاست‌گذاری‌های کلان فرهنگی، آموزشی و مدیریتی در گام دوم انقلاب قرار گیرد. اگر این مسیر با عزم و برنامه دنبال شود، رسیدن به آینده‌ای درخشان برای ایران اسلامی، نه تنها ممکن، بلکه قطعی خواهد بود.

منابع

1. احمدی، سمانه. (۱۴۰۰). **تحلیل گفتمانی وحدت و همبستگی اجتماعی در بیانات رهبری**. فصلنامه اندیشه انقلاب اسلامی، شماره ۳۸.
2. احمدی، نرگس. (۱۴۰۱). **جوان و تمدن‌سازی اسلامی در گفتمان ولایت**. فصلنامه فرهنگ‌پژوهی اسلامی، شماره ۴۸.
3. آرمند، پیمان؛ ذبیحی طاری، رضا. (۱۳۸۸). **بررسی سبک مدیریت جهادی و سایر سبک‌های مدیریتی**. مجموعه مقالات دومین کنفرانس ملی فرهنگ و مدیریت جهادی، وزارت کشاورزی.
4. جعفری، محمد؛ سادات‌زاده، زهرا. (۱۴۰۰). **شاخصه‌های انقلابی‌گری از منظر رهبر معظم انقلاب اسلامی**. فصلنامه اندیشه راهبردی انقلاب اسلامی، شماره ۵۶.
5. حسینی، رضا؛ صادقی، مهدی. (۱۴۰۰). **عدالت‌طلبی در منظومه‌ی فکری مقام معظم رهبری**. فصلنامه مطالعات راهبردی انقلاب اسلامی، شماره ۵۸.

6. خلیلی، ابراهیم؛ باقری‌هشی، مهدی؛ ساوودرودی، مصطفی؛ علیزاده، حشمت. (۱۴۰۱). مسئولیت‌پذیری در تراز انقلاب اسلامی مبتنی بر اندیشه مقام معظم رهبری. فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک، شماره ۸۷.
7. رجبی، مهدی. (۱۳۹۹). تحلیل تطبیقی شاخص‌های انقلابی‌گری در بیانات امام خمینی (ره) و آیت‌الله خامنه‌ای. فصلنامه مطالعات سیاسی اسلام، شماره ۴۴.
8. رضایی، محمدجواد. (۱۳۹۹). نشاط اجتماعی در گفتمان رهبری انقلاب اسلامی. فصلنامه جامعه‌شناسی فرهنگی انقلاب، شماره ۱۲.
9. رضایی، محمدجواد. (۱۴۰۰). نقش روحیه جهادی در مدیریت فرهنگی انقلاب اسلامی. فصلنامه مطالعات راهبردی انقلاب اسلامی، شماره ۵۰.
10. رضوان‌طلب، عبدالرضا. (۱۳۹۶). تحلیل ابعاد مدیریتی فرهنگ ایشار و شهادت در نظام اسلامی. فصلنامه فرهنگ دفاعی، شماره ۲۴.
11. زارع، مهدی؛ خانی، رضا. (۱۳۹۹). پژوهشی در مبانی جوان‌گرایی در اندیشه مقام معظم رهبری. فصلنامه جامعه‌شناسی انقلاب اسلامی، شماره ۳۶.
12. سهرابی، علیرضا؛ نادری، حسین. (۱۴۰۱). تحلیل تطبیقی گفتمان انتقادی در اندیشه امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری. فصلنامه گفتمان انقلاب اسلامی، شماره ۵۳.
13. صادقی، الهام. (۱۳۹۹). هنر دینی و مسئولیت اجتماعی نسل جوان در گفتمان انقلاب اسلامی. فصلنامه هنر و اندیشه اسلامی، شماره ۱۸.
14. طاهری، احسان؛ بختیاری، رضا. (۱۴۰۱). نقش خودسازی اخلاقی در تمدن‌سازی نوین اسلامی بر اساس بیانات مقام معظم رهبری. فصلنامه مطالعات فرهنگی - اجتماعی انقلاب اسلامی، شماره ۲۹.
15. فتاحی، محمد؛ کریمی، سحر. (۱۴۰۰). تحلیل نقش راهبردی جوانان در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی. فصلنامه اندیشه راهبردی انقلاب اسلامی، شماره ۵۵.
16. فخرایی، میلاد و همکاران. (۱۳۹۸). عوامل موجد مدیریت انقلابی و مسئولیت‌پذیری در سازمان‌های اسلامی. پژوهشنامه انقلاب اسلامی، شماره ۳۱.
17. فلاح، حمیدرضا. (۱۴۰۰). نقش‌آفرینی فرهنگی نسل جوان در گام دوم انقلاب اسلامی. پژوهش‌نامه فرهنگ اسلامی، شماره ۴۵.
18. فلاح، علیرضا؛ خضری، مریم. (۱۴۰۱). انسجام اجتماعی و امنیت فرهنگی در گفتمان ولایت فقیه. فصلنامه راهبرد فرهنگ، شماره ۴۵.
19. کریمی، بهزاد. (۱۳۹۹). نقش جوانان در اصلاح نظام اداری از منظر مقام معظم رهبری. پژوهش‌نامه اندیشه سیاسی اسلام، شماره ۳۴.

20. کریمی، ناصر؛ موسوی، زهرا. (۱۴۰۱). دانایی محوری در گفتمان ولایت فقیه و تأثیر آن بر تمدن سازی اسلامی. فصلنامه راهبرد علمی - فرهنگی، شماره ۴۲.
21. مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور)،
http://www.hawzah.net
22. محمدی، رضا؛ کریمی، مریم. (۱۴۰۱). تحلیل نقش جوانان در تحقق اهداف بیانییه گام دوم انقلاب اسلامی. فصلنامه اندیشه انقلاب اسلامی، شماره ۵۴.
23. موسوی، سیدعلی؛ افشار، سمیه. (۱۳۹۸). بررسی نقش امید اجتماعی در پویایی نسل جوان انقلابی. فصلنامه فرهنگ پژوهی انقلاب اسلامی، شماره ۴۵.
24. نصیری، فاطمه؛ شریفی، محمد. (۱۴۰۰). نقش فعالیت های هنری در فرهنگ سازی انقلابی با تأکید بر بیانات مقام معظم رهبری. فصلنامه فرهنگ و رسانه اسلامی، شماره ۴۷.
25. یوسفی، حسن. (۱۳۹۹). تحلیل جامعه شناسی جایگاه ولایت فقیه در انسجام ملی جوانان انقلابی. پژوهش نامه اندیشه دینی و سیاسی، شماره ۵۲.